

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Isidro Mandiola Solozabal

*Markina-
Xemein,
Bizkaia (1924)*

Aurkibidea

Biografia

1924. urteko San Isidro bezperan jaio zen Etxebarriko Iturreta auzoko Iturretaubei baserrian. Hamabi urtera arte ibili zen auzoko eskolan eta gerra aurreko zein osteko eskolak ezagutu zituen. Etxeko aititak karlistadei buruz kontatutakoak, Errepublikara garaiko kontuak eta Gerra Zibilean bizitakoak kontatuz ondo irudikatu du azken mende eta Erdiko Gure Herriko historia. Osabak familian sartutako afizioa, zesta puntarena, izan da gerora ere bere zaletasunik handienetakoa, bi anaia ere profesionalak izan zituen eta horren berri ere eman zigun. 44 urte zituela Markina-Xemeinera joan zen bizitzera eta 1972an Esperanza lantegian hasi zen beharrean.

Zintak

MAR-047

- **Proiektua:** Markina-Xemeingo ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2013-05-10
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxazarra, Ainhoa

MAR-048

- **Proiektua:** Markina-Xemeingo ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2013-05-10
- **Iraupena:** 44 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

MAR-095

- **Proiektua:** Ahaztuen Oroimena
- **Elkarrizketatzailea(k):** Bereziartua, Aitor - Ibarzabal, Patxi - Unamuno, Alberto
- **Data:** 2015-01-01
- **Iraupena:** 113 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Aitita karlistadetan Bilbo defendatzen

- **Erref:** MAR-047/002
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:01:47. **Bukatu:** 00:04:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa

Laburpena:

Aitita Somorrostroko meategietan ibili zen ingelesekin eta baita karlistadan ere. Gero, Gerra Zibila ere bizi izan zuen. Karlistadetan Bilbo inguruan ibili zen, hiriburua isabeldarren erasotik babesten. Gerra Bergarako bakearekin amaitu zen.

2. Karlisten aldekoak eta liberalen aldekoak

- **Erref:** MAR-047/003
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:04:12. **Bukatu:** 00:06:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa

Laburpena:

1890 inguruan sortu zen abertzale sentimendua hemen. Orduko bozetan, karlistei edo liberalei botoa emateko aukera zegoen. Liberalen eta karlisten arteko borroka estatu mailakoa zen: Isabel edo Karlos erregetzan jartzearen auzia. Karlista asko gero abertzale izatera pasatu ziren. Markinan, esaterako, abertzaleak zeuden eta batzokia ere bazeukaten. Abertzaleak bertan batzen ziren eta elkarrekin joaten ziren Markinako feriara, autobusez.

3. Errepublikak hasi zenean eskolako bandera aldatu

- **Erref:** MAR-047/004
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:06:02. **Bukatu:** 00:07:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

Errepublika ezarri zutenean, Isidro zazpi urte zituen. Orduan eskolan egon zen eta gogoan dauka maistrak bandera aldatu behar zutela esan ziela. Errepublika sasoian Asturiaseko meategietako langileak altxatu egin ziren eta Eibarren ere grebak antolatu zituzten langileek. Harik eta Gerra Zibila hasi arte iraun zuen errepublikak.

4. Gerra aurreko hauteskundeak

- **Erref:** MAR-047/006

- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:08:35. **Bukatu:** 00:10:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

<p>Etxebarrian ere errepublikanoak egon ziren. 1933ko haustekundeetan, gainera, bertako errepublikano batek irabazi zituen gehiengo osoarekin. Markinan, ostera, "centro derecha" izeneko alderdiak boto asko lortu zituen, burua Gaitan de Ayala baitzen, baserri askoren jabea.</p>

5. Errepublika sasoiko liskarrak

- **Erref:** MAR-047/007
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:10:03. **Bukatu:** 00:12:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

1934an Asturiaseko meategietako langileak altxatu egin ziren estatuaren kontra. Armada eraman behar izan zuten Asturiasera. Eibarren ere tiroketak egon ziren. Errepublika sasoian, Polizia Nazionala egon barik Guardia de Asalto delakoa egon zen. Markinan Guardia Zibila baino ez zen egon.

6. Milizianoak baserrietara jeneroa erostera

- **Erref:** MAR-047/009
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:13:14. **Bukatu:** 00:15:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian

Laburpena:

Gerra sasoian diru zuria erabiltzen zuten, baina milizianoek diru zaharra ere erabiltzen zuten. Milizianoak baserrietara jaisten ziren arrautzak-eta erostera. Barinagan egon zen armadaren burua eta bertan ez zuten sekula bonbarik bota. Eibarko industria gunea ere ez zuten bonbardatu eta bertan beharrean zeudenak ez zituzten gerrara eraman.

7. Eskola gerra aurrean eta ostean

- **Erref:** MAR-047/011
- **Iraupena:** 0:03:11. **Hasi:** 00:15:47. **Bukatu:** 00:18:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Iturretako eskola handia zen eta Bizkaiko zaharrenetarikoa. Janlekua ere bazuen bertan. Mutilak eta neskak batera egoten ziren eskolan, maistra batekin denak. Gerra aurretik maistra mallabitar bat eduki zuten, gogorra. Eskolan euskaraz eta erdaraz egiten zien. Gerraostean maistra nafar bat etorri zitzairen eta hark erdaraz egitera derrigortzen zituen, nahiz eta berak ere euskaraz jakin.

8. Diru gutxi irabazten zen

- **Erref:** MAR-047/013
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:20:40. **Bukatu:** 00:21:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

<p>Anaia batek ikasteko aukera eduki zuen; Isidrok ez osterá, ez zegoen dirurik eta. Oso diru gutxi irabazten zen lehen. Baserrietan, esaterako, mutikoak morroi hartzen zituzten urte baterako. Urtean bi mila pezeta inguru ordaintzen zizkieten. Kanpoan lan egiten zutenek 8 bat ogerleko irabazten zuten egunean.</p>

9. Botoak erosi

- **Erref:** MAR-047/014
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:21:34. **Bukatu:** 00:23:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepubliká

Laburpena:

Gerra aurrean botoak erosi egiten zituzten zenbaitek. Isidrok gogoan dauka Eibarko sozialistak etortzen zirela baserrietara hamar ogerlekoren truke botoa eroatera. Orduan ez zegoen NAN-ik gaurko moduan. Kartila moduko bat erabiltzen zuten, 'Celula personal', eta oso erraza zen beste baten kartila erabiltzea botoa emateko.

10. Frontea inguruan zegoenekoa

- **Erref:** MAR-047/018
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:26:22. **Bukatu:** 00:27:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Milizianoek euren baserría inguratu egin zuten. Etxean eibartarrak hartu behar izan zituzten. Apirilaren 25 inguruan bonbardaketa itzelak entzuten zituzten

euren etxetik. Intxortako frontea apurtu nahian zebiltzan orduan eta milizianoek alde egin behar izan zuten munizio guztia bertan utzita. Gero, hainbat mutikok istripuak eduki zituzten milizianoek utzitako munizioarekin.

11. Astoak eta zaldiak Kalamuako frontera

- **Erref:** MAR-047/019
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:27:21. **Bukatu:** 00:28:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Baserriko astoak eta zaldiak Barinagara eraman behar izaten zituzten. Haiekin, milizianoek kargak igotzen zituzten Kalamuako frontera. Bertakoak ziren Kalamuako fronteak zeudenak eta baita asturiarrak ere.

12. Soldaduak etxera bazkaltzera eta baserriko jeneroak eroatera

- **Erref:** MAR-047/020
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:28:43. **Bukatu:** 00:29:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak

Laburpena:

<p>Sarritan fronteko asturiarrak joaten zitzaizkien etxera bazkaltzera. Arratsaldeetan, ostera, soldadu euskaldunak agertzen zitzaizkien etxean arrautzak-eta erosteko. Hauek diru zuria eta zaharra edukitzen zuten, baina zaharra nahi izaten zuen amak. Hala ere, gero ezin izaten zuten ezer erosi diru horrekin, ez zegoen ezer eta.</p>

13. Arma-fabrika Deriora

- **Erref:** MAR-047/022
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:31:09. **Bukatu:** 00:32:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Gerra sasoian, Deriora eraman zuten Markinako arma-fabrika. Bilbo okupatu zutenean, Deriotik atera zituzten beharginak eta frontera eraman zituzten. Ez zuten Bilbo bonbardatu, han industria zegoela eta Francok ez zituen apurtu nahi izan.

14. Gernikaren bonbardaketa

- **Erref:** MAR-047/023
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:32:42. **Bukatu:** 00:34:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:

Gernika bonbardatu zutenean Munitibarren ere bota zituzten bonbak. Egun hartan, zazpi kaza ikusi zituzten Gasteiz aldetik sartzen. Zentzura handia zegoen orduan, baina eurak Barinagako milizianoei hartzen zizkieten egunkariak: "Euskadi Roja".

15. Erdara ikastera Deustura

- **Erref:** MAR-047/025
- **Iraupena:** 0:00:19. **Hasi:** 00:35:18. **Bukatu:** 00:35:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Aitaren anaia bi Deustun egon ziren erdara ikasten.

16. Gerraren berria irratian

- **Erref:** MAR-047/028
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:37:10. **Bukatu:** 00:38:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Aitita Barinagako meza nagusira joaten zen domeketan. Horietako domeka batean, tabernako irratian gerra hasi zela entzun zuen. Gero, San Migel egun inguruan agertu ziren milizianoak Kalamuatik. Zazpi hilabeteen egon ziren bertan.

17. Jateko ugari frontea egon zen artean

- **Erref:** MAR-047/029
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:38:29. **Bukatu:** 00:39:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Jateko nahikoa eduki zuten etxean frontea egon zen artean, Etxebarriko

almazenean jateko ugari zegoen eta. Frontetik urrun zeuden herrietan, oster, gose handia zegoen. Barku amerikarrek bakarrik zeukaten Bilboko portuan janaria sartzeko eskubidea.

18. Ganadua hiltegira eraman behar komunisten aginduz

- **Erref:** MAR-047/030
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:39:56. **Bukatu:** 00:41:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian

Laburpena:

Garia entregatu egin behar izaten zuten gerra sasoian. Eurak, hala ere, almazeneko jabearen lagunak ziren eta gari zakukadak ematen zizkien etxerako. Sasoi batean, ganaduak ikuskatzera pasatzen ziren komunistak eta eurek agintzen zutenean hiltegira eraman behar izaten zituzten. Eurak txahal bi ezkutatu zituzten komunistak korta ikuskatzera etorri zirenean.

19. Barinagako asko hil zen frontean

- **Erref:** MAR-047/031
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:41:56. **Bukatu:** 00:43:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

Hamazortzi urteko mutilak gerrara eramaten zituzten. Auzoan ere gerrara joandako mutil mordoa hil zen frontean. Ebroko batailan eta Teruelgo frontean hil ziren asko.

20. Milizianoek ganaduak erosi

- **Erref:** MAR-047/032
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:43:49. **Bukatu:** 00:45:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerrako administrazioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Aitak idiekin joan behar izaten zuen Kalamuako frontera. Frontea pasatu zenean idi bikotea eta txahal bat kendu zizkieten. Diru zuria eman zieten trukean, baina hura ezin zuten inon erabili. Askok etxetik irten behar izan zuten. Itzuli zirenean behar itzela eduki zuten etxea garbitzen.

21. Gerrako munizioa

- **Erref:** MAR-047/034
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:47:14. **Bukatu:** 00:48:24

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerran fusilak, esku-bonbak, metrailadoreak, granadak eta bonbak erabiltzen zituzten. Markinako 'Esperanza' fabrikak egiten zuen munizio hori, Derion.

22. Udaletxeko karguak kartzelara

- **Erref:** MAR-047/036
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:48:50. **Bukatu:** 00:50:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Etxebarriko udaletxeko kargu guztiak kartzelara sartu zituzten gerraostean. Abade askok ere ihes egin behar izan zuen.

23. Emakumeei ilea moztu

- **Erref:** MAR-047/037
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:50:15. **Bukatu:** 00:51:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Gerraostean, Markinako eta Barinagako zenbait emakumeri ilea moztu zioten.

24. Frontoia itzi gerra sasoian

- **Erref:** MAR-047/043
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:58:18. **Bukatu:** 00:59:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Zestan jolasteari utzi behar izan zion Isidrok gerra hasi zenean, Markinako frontoia itxi egin zuten eta.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-02-06

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com